

H4A KONSONANTIT

(päivitelty 17.6.2021)

H4 HEPREA KIELIOPPI <https://gen.fi/h4.html>

H4A KIRJAIMET <https://gen.fi/h4a.html>

H4A Konsonantit

<https://gen.fi/h4a-konsonantit.html>

SISÄLLYSLUETTELO

0. Dokumentit
1. Konsonanttien nykyheprealainen ääntyminen
  - 1.1 Heprean 22 konsonanttia
  - 1.2 Laryngaalit eli kurkkuäänteet
  - 1.3 Sibilantit eli suhuäänteet (Ekskurssi)
  - 1.4 Emfaattiset eli painolliset äänteet (Ekskurssi)
  - 1.5 Soinnilliset ja soinnittomat äänteet (Ekskurssi)
  - 1.6 Jod voi puhekielessä mykistyä (Ekskurssi)
  - 1.7 He-konsonantti voi puhekielessä mykistyä (Ekskurssi)
2. Loppukirjaimet (kamnapets)
3. Muodoltaan samankaltaisia kirjaimia
4. Samalla tavalla ääntyvät kirjaimet
5. Kurkkuäänteet eli laryngaalit (Ekskurssi)
  - 5.1 Kurkkuäänne ei kahdennu
  - 5.2 Kurkkuäänteeseen ei voi liittyä ääntyvää shva-vokaalia
  - 5.3 Myös mykän shvan tilalla voi olla sieppausvokaali
  - 5.4 Kurkkuäänteet vetävät puoleensa a- tai segol-vokaalia
6. Begeḏ kefet -kirjaimet
7. Dagesh chazak eli kahdennuspiste
8. Mapik eli sanan lopussa oleva he-konsonantti

0. DOKUMENTIT

Heprean kirjainten frekvenssit

<https://www.sttmedia.com/characterfrequency-hebrew#letters>

1. KONSONANTTIEN NYKYHEPREALAINEN ÄÄNTYMINEN

1.1 HEPREAN 22 KONSONANTTIA

Seuraavassa esitellään heprean kirjainten yksinkertaistettu ääntäminen länsimaisen tavan mukaisesti, joka on vakiintunut nyky-Israelissa standardiääntämiseksi. Jos klassinen translitterointi ja/tai ääntäminen poikkeaa tästä, niin se on annettu hakasulkeissa [].

Puhekielessä kaikkien kaksitavuisten kirjainten nimet ovat penultimapainotteisia eli paino on toiseksi viimeisellä tavulla: alef [á-], gimel [gí-] jne. Sen sijaan esim. sofit-sanana [-fit] (adj. "lopussa oleva, loppuinen") paino on perussäännön mukaisesti viimeisellä tavulla.

א 1 alef

'/- [ʔ]

Alef merkitään heittomerkillä silloin, kun se aloittaa vokaalin yhteydessä tavun ja vaikuttaa äänihuulten sulkeutumisen, eikä tavuraja ole muuten selvä, esim.

הָאֵרֶץ ha'arets

Muutoin alef on mykkä, eikä sitä merkitä.

ב 2 bet

b (soinnillinen p-äänne)

בֿ 2 vet

V [b] (soinnillinen hankaava p-äänne)

ג 3 gimel

g (soinnillinen k-äänne)

גֿ 3 gimel

g [g̃, hankaava g]

ד 4 dalet

d (soinnillinen t-äänne)

דֿ 4 dalet

d [d̥, hankaava soinnillinen dentaali, engl. **this**, ð]

ה 5 he

h (kevyt ja hento h)

ו 6 vav

V [w, bilabiaalinen eli kaksoishuuliäänne, engl. **way**]

ז 7 zain Z (soinnillinen "mehiläis-s" – ei ts! engl. zoo)

ח 8 chet ch [ħ] (nielussa ääntyvä karhea h eli soinniton faryngaalinen frikatiivi)

ט 9 tet t [t̪, emfaattinen eli painollinen takainen tumma t]

י 10 jod j (engl. y)

כ 20 kaf k

ך 20 chaf ch (nykyisin äännetään chet-äänteenä)
[k, hankaava k-äänne, sama kuin saksan ich-äänne]

ך 20/500 kaf sofit

ל 30 lamed l

מ 40 mem m

ם 40/600 mem sofit

נ 50 nun n

ן 50/700 nun sofit

ס 60 samech S

ע 70 ain '/- [ʕ, voimakas soinnillinen faryngaali]

Ain osoittaa vokaalin yhteydessä tavurajan eli äänihuulten sulkeutumisen (= alef), muutoin (lähes) mykkä. Merkitään transkriptiossa heittomerkillä vain silloin, kun tavuraja ei ole muuten selvä.

Poikkeus: Ain ääntyy shvan kanssa lyhyenä kurkkua:na, esim.

מַעְלָה מֵעֵלָה ma'ala adv. (lokat.)
ylöspäin, ylhäällä

פ 80 pe p

פּ 80 fe f [p]

ף 80/800 pe sofit

צ 90 tsadi ts [s, emfaattinen eli painollinen takainen tumma s]
(engl. **tz**)

צִי 90/900 tsadi sofit

ק 100 kof k [k, q, emfaattinen eli painollinen takainen tumma k]

ר 200 resh r (takainen kitakielekkeessä (**uvula**) ääntyvä r)

שׁ 300 shin sh [ʃ] (suhu-s, engl. **she**)

שׂ 300 sin S [s, terävä "käärme-s"]

תּ 400 tav t

תּ 400 tav t̥ [t̥, hankaava soinniton dentaali, engl. **thick**, θ]

1.2 LARYNGAALIT ELI KURKKUÄÄNTEET

Neljä kirjainta, אהח"ע alef, he, chet ja ain, ääntyy kurkussa. Niitä kutsutaan kurkkuäänteiksi eli laryngaaleiksi, **gutturals**, hepr. gronijot.

Monissa kielioppisäännöissä kurkkuäänteet muodostavat oman ryhmänsä. Ne eivät esimerkiksi kahdennu.

ר resh on ns. puolikurkkuääänne, sekään ei kahdennu.

Muuten resh käyttäytyy normaalin kirjaimen tavoin.

1.3 SIBILANTIT ELI SUHUÄÄNTEET (EKSKURSSI)

Suhuäänteitä eli sibilantteja on viisi:

זסצ"שׂ zain, samech, tsadi, shin, sin

1.4 EMFAATTISET ELI PAINOLLISET ÄÄNTEET (EKSKURSSI)

Emfaattisia eli painokkaita, voimakkaita, suun takaosassa ääntyviä tummia konsonantteja on kolme:

טצ"ק tet, tsadi, kof

Nykyisin ne ääntyvät tavallisina kirjaimina. Tsadi äännetään kuitenkin kaksoiskerakkeena eli kaksoiskonsonanttina "ts".

1.5 SOINNILLISET JA SOINNITTOMAT ÄÄNTEET (EKSKURSSI)

Bet, vet, gimel, ḡimel, dalet, dalet, vav, zain, jod, lamed, mem, nun ja ain ovat soinnillisia.

בבגגדוזזילמנ"ע

Alef, he, chet, tet, kaf, chaf, samech, pe, fe, tsadi, kof, resh, shin, sin, tav ja tav ovat soinnittomia.

אהחטכספצקרשת"ת

1.6 JOD VOI PUHEKIELESSÄ MYKISTYÄ (EKSKURSSI)

Jod ei (aramean vaikutuksesta) yleensä äänny nykyheprean puhekielessä ji-alkuisissa erisnimissä. Raamattua luettaessa ne voi halutessaan aina ääntää heprealaisittain ji-alkuisina.

יזרעאל יזרעאל [Jiz-] henk./paik. mask. (36x) Izre'el

[KR Jisreel], "Jumala kylvää", זרע זרע mask. (229x) siemen

יצחק יצחק [Jits-] henk. mask. (112x) Itschak [KR Iisak],
"hän (mask.) nauraa"

ישראל ישראל [Jis-] henk. mask., paik. fem. (2 506x) Israel
"Hän taistelee Jumalaa vastaan" tai "Jumala taistelee"

Kuitenkin myös puhekielessä esim.:

ישׂי ישׂי henk. mask. (41x) Ishai/Jishai [KR Iisai],

"Herra kestää" tai "Herra on lahja"

יתרו יְתָרוֹ [Jit-] henk. mask. (9x) Ithro/Jitro [KR Jetro]

Puhekielessä jod ei äänny, jos se aloittaa sanan lopussa painottoman tavun – erityisesti silloin, kun sitä edeltää vokaali.

אנגלייה אֲנְגְלִיָּה [-ija] Anglia paik. fem. FN Englanti

Huomaa, että hepreassa ei ole äng-äännettä [ŋ], mutta vierassanoissa se on mahdollista ääntää.

בית בְּיָת [-ajit] bait mask. (2 036x) talo, temppeli, koti, huone, pullo, säiliö, "rakennettu sisätila"

בנה בְּנָה rakentaa

מים מַיִם [-ajim] maim mask. du. (580x) vesi

vr. שמים שְׁמַיִם shamaim mask. du.

Lainasanoissa esiintyvä adjektiivin monikon maskuliinin painoton ijim-pääte lyhenee puhekielessä im-päätteeksi.

פיניים פִּינִיִּים [-ijim] finim adj. mon. mask. NHL suomalaiset (vaatteet, kirjat ym. tavarat tai asiat)

vr. פינים פִּינִים finim subst. mask. mon. NHL suomalaiset (ihmiset)

1.7 HE-KONSONANTTI VOI PUHEKIELESSÄ MYKISTYÄ (EKSKURSSI)

Konsonanttina lausuttava he-kirjain voi puhekielessä heikentyä kuulumattomiin. Heprean he-konsonantti on yleensäkin heikompi kuin suomen h-äänne.

Lehitraot! {Le'it-} Näkemiin!

לְהִתְרָאוֹת! להתראות!

Ma ha'injanim? {Ma'injanim?} Miten menee? "Miten ovat asiat?"

מָה הָעֲנִינִים? מָה הָעֲנִינִים?

2. LOPPUKIRJAIMET (KAMNAPETS)

Viidellä kirjaimella on erityinen loppu- eli sofit-muoto silloin, kun ne ovat sanan viimeisenä kirjaimena:

כַּמְנַפִּ"ץ kaf, mem, nun, pe, tsadi

Tekninen muistisana: כַּמְנַפִּ"ץ kamnapets

סוּפִית סוּפִית sofit adj. fem. MH lopussa oleva, loppu-, "loppuinen"

loppukirjaimen lukuarvo

כ	ך	kaf sofit	ch	20 tai 500
מ	ם	mem sofit	m	40 tai 600
נ	ן	nun sofit	n	50 tai 700
פ	ף	pe sofit	f	80 tai 800
צ	ץ	tsadi sofit	ts	90 tai 900

Vokalisoidussa tekstissä kaf sofit -kirjaimeen kirjoitetaan aina joko ylösnostettu shva- tai kamats-vokaalimerkki:

ךְ kaf sofit + shva

joko juuren viimeinen kirjain tai suff. yks. 2. fem.

כִּי kaf sofit + kamats
aina suff. yks. 2. mask.

3. MUODOLTAAN SAMANKALTAISIA KIRJAIMIA

ב	כ	bet–kaf
ג	נ	gimel–nun
ד	ך	dalet–kaf sofit
ד	ר	dalet–resh
ה	ח	he–chet
ו	ז	vav–zain
ו	ן	vav–nun sofit
ח	ת	chet–tav
ך	ן	kaf sofit – nun sofit
ם	ס	mem sofit –samech

ע צ ain–tsadi

4. SAMALLA TAVALLA ÄÄNTYVÄT KIRJAIMET

Jotkut kirjaimet ääntyvät nykyisin joko täysin tai lähes samalla tavalla. Orientaalisuissa (mizrachi, sfaradi) saatetaan yhä kuitenkin lähinnä arabian vaikutuksesta ääntää tarkemmin ja erottaa toisistaan esim. alef ja ain, chet ja chaf, tet ja tav jne.

א	alef	ע	ain	osoittavat vokaalin yhteydessä tavorajan
ב	vet	ו	vav	v
ח	chet	כ	chaf	ch
ט	tet	ת	tav	t
כ	kaf	ק	kof	k
ס	samech	ש	sin	s

5. KURKKUÄÄNTEET ELI LARYNGAALIT (EKSKURSSI)

Neljä kirjainta אהח"ע ääntyy kurkussa:

א ja ח kurkunpäässä (*larynx*)

ח ja ע nielussa (*pharynx*)

Näitä kutsutaan kurkkuäänteiksi eli latinalaisittain laryngaaleiksi (**gutturals**).
Hepreaksi kurkku on "garon", josta johtuu "gronit" eli kurkkuääne, mon.
"gronijot".

גָּרוֹן גְּרוֹן
גְּרוֹנִית גְּרוֹנִית
גְּרוֹנִיּוֹת גְּרוֹנִיּוֹת

5.1 KURKKUÄÄNNE EI KAHDENNU

Kurkkuäänteessä ei voi olla dagesh chazak -kahdennuspistettä. Myöskään resh ei kahdennu, ja siksi sitä kutsutaan puolikurkkuäänteeksi.

Kahdennuksen poisjääminen voi vaikuttaa laryngaalia tai resh-kirjainta edeltävän vokaalin pidentymisen tai värin muuttumisen.

Esim. määräinen artikkeli on normaalisti ha- + kahdennus, mutta kurkkuäänteiden yhteydessä tapahtuu muutoksia
(puhekielessä voi aina sanoa "ha-"):

הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ (se) kuningas

הָאָב הָאָב (se) isä

הַרוּחַ הַרוּחַ (se) henki, Henki, tuuli

הַהֵיכָל הַהֵיכָל (se) temppeli

הָעָרִים הָעָרִים {ha'arim} (ne) kaupungit

5.2 KURKKUÄÄNTEESEEN EI VOI LIITTYÄ ÄÄNTYVÄÄ SHVA-VOKAALIA

Kurkkuäänteeseen ei voi liittyä ääntyvää shva-vokaalia eli shva na -merkkiä ("liikkuva shva", **shva mobile**).

שָׁאָנָה נָע שׂוֹאָנָה נָע

Shvan tilalla on joku chataf- [chatef-] eli sieppausvokaaleista.

ֿ: chataf patach (a)

עַמְדַּתֶּם **עֵמְדַתֶּם** te (mask.) seisoitte, kestitte

vr̥t. שְׁמַרְתֶּם שְׁמַרְתֶּם te (mask.) varjelitte

ֿֿ: chataf segol (e)

הֵייתִי {הֵייתִי} **הֵייתִי** te (fem.) olitte

vr̥t. רָאיתִי רָאיתִי te (fem.) näitte

ֿ: chataf kamats (o)

חֹדְשִׁים **חֹדְשִׁים** mask. mon. kuukaudet

vr̥t. מְלָכִים מְלָכִים kuninkaat

חֹטֵף, חֹטֵף חֹטֵף

חֹטֵף-פֶּתַח חֹטֵף פֶּתַח

חֹטֵף-סְגוּל חֹטֵף סְגוּל

חֹטֵף-קָמֶץ חֹטֵף קָמֶץ

5.3 MYÖS MYKÄN SHVAN TILALLA VOI OLLA SIEPPAUSVOKAALI

Usein myös ääntymättömän eli mykän shvan tilalla on kurkkuäänteen alla sieppausvokaali, shva nach, "lepäävä shva", **shva quiscens**.

שְׁוֹא נַח שְׁוֹא נַח

יֵאֱמִין **יֵאֱמִין** hän (mask.) uskoo

vr̥t. יַגְדִּיל יַגְדִּיל hän (mask.) tekee suureksi.

5.4 KURKKUÄÄNTEET VETÄVÄT PUOLEENSA A- TAI SEGOL-VOKAALIA

Kurkkuäänteet vetävät puoleensa

a-vokaalia: אָ, אַ, אֲ tai

segol-vokaalia: אֹ, אֱ

יְסֵלַח יְסֵלַח hän (mask.) antaa anteeksi

יְחִזֵּק [יְחִזֵּק] יְחִזֵּק hän (mask.) on vahva

יְחִזֵּק v. olla vahva, voimakas

יְחִזֵּק אֱלֹהִים henk. mask. Hesekiel, "Jumala on voimakas"

יְחִזֵּק יְהוָה henk. mask. Hiskia,
"Jahve/Herra on minun voimani"

נֶעֱרַב mask. segol. nuorukainen

מֶלַח mask. segol. suola

vrt. מְלַךְ

6. BEGED KEFET -KIRJAIMET

Kuusi kirjainta, **בגדכפ"ת** bet, gimel, dalet, kaf, pe ja tav,

muistisana beged kefet [begadkefat], on äännetty kahdella tavalla:

- umpiääntenä räjähtävästi eli eksplosiivisesti tai
- hankaavasti eli frikatiivisesti

בְּגֶד כְּפֹת בִּגְד כַּפְּת

Raamatun vokalisoidussa tekstissä sekä nykyheprean vokalisoidussa kirjakeielessä umpiäänne osoitetaan kirjaimen keskellä olevalla pisteellä.

dagesh kal, "kevyt korostus/painotus", **dagesh lene**

דָּגֵשׁ קָל דגש קל
ד"ק, דג"ק

Dagesh kal -piste merkitään **sanan alussa olevaan tai konsonantin jälkeiseen** beged kefet -kirjaimiin.

Dagesh-piste kirjoitetaan umpiäänteenä eli meikäläisittäin normaalisti ääntyviin kirjaimiin. Muistisääntö: Dagesh-piste on "pommi", joka räjäyttää kirjaimen!

בּ b

גּ g

דּ d

כּ k

פּ p

תּ t

Ilman dagesh-pistettä nämä kuusi beged kefet -kirjainta ovat vokaalin jälkeen klassisesti ääntyneet hankaavasti eli frikatiivisesti.

בּ v [b]

גּ [g̃]

ד [d]

כ ch [k]

פ f [p]

ת [t]

Nykyisin kuitenkin gimel-, dalet- ja tav-kirjainten osalta ei tehdä eroa umpi- ja hankaavan ääntämyksen välillä. Ne äännetään aina normaalisti räjähtävänä kirjaimena: g, d tai t. Hankaava pisteetön chaf äännetään nykyisin samalla tavalla kuin chet eli karheana nielussa (*farynx*) ääntyvänä h-äänteenä.

Yhteenveto:

ב b

ד d

פ p

ב v

ד d

פ f

ג g

כ k

ת t

ג g

כ ch

ת t

Kolmea nykyhepreassa kahdella eri tavalla ääntyvää kirjainta (bet, kaf, pe) voidaan kutsua myös teknisellä muistisanalla "bekef".

בכ"ף

7. DAGESH CHAZAK ELI KAHDENNUSPISTE

Edellisessä kohdassa kerrottiin, että beged kefet -kirjainten yhteydessä käytetään kirjaimen keskellä dagesh kal (kevyt korostus/painotus) -pistettä osoittamaan umpiäännettä sanan alussa tai konsonantin jälkeen.

Sen lisäksi dagesh- eli korostuspistettä käytetään osoittamaan **vokaalin jälkeistä konsonantin kahdennusta**.

Vokaalin jälkeisen kahdentavan pisteen nimi on dagesh chazak eli vahva korostus/painotus (**dagesh forte**).

דָּגֵשׁ חֲזָק דגש חזק
דג"ח, ד"ח

Kahdentava dagesh chazak -piste voi esiintyä אֶהְיֶה-**אהזע"ר**-kirjaimia lukuun ottamatta kaikissa konsonanteissa. Nykyhepreassa kahdennusta ei kuitenkaan äännetä (eikä merkitä paitsi yleensä beged kefet -kirjaimissa).

Kertaus:

1. Vokaalin jälkeinen dagesh-piste on kahdentava dagesh chazak.
2. Muissa tapauksissa (eli sanan alussa ja konsonantin jälkeen) on kysymys beged kefet -konsonantin umpiäännettä osoittavasta dagesh kal -pisteestä.

דָּבָר דבר mask. BH sana, asia, jokin,
NH asia, jokin, jotakin, (kielteisessä lauseessa) mitään
(suom. > tavara)
(piste sanan alussa on **dagesh kal**)

מִדְּבָר מדבר mask. mem-nom. autiomaa, "erämaa"
(piste konsonantin jälkeen on **dagesh kal**)

אָבָא אבא [ab-ba] PBH(L aram.) isä, isi
(piste vokaalin jälkeen **dagesh chazak**)

הִנֵּה הינה [hin-ne] katso! kas tässä!
(piste vokaalin jälkeen **dagesh chazak**)

צִוָּה ציווה [tsiv-va] hän (mask.) käski
(piste vokaalin jälkeen **dagesh chazak**)

8. MAPIK ELI SANAN LOPUSSA OLEVA HE-KONSONANTTI

ה he-kirjain sanan lopussa on lähes aina vokaalikirjain eli (pitkän) vokaalin merkki: em hakria, "lukemisen äiti", **mater lectionis, vowel letter**.

אִם-הַקְרִיֵאָה אִם הַקְרִיֵאָה

Joskus he-kirjain on kuitenkin sanan lopussa oikea konsonantti (**he mappicatum**). Tällaiseen konsonanttiseen sananloppuiseen he-kirjaimeen merkitään mapik-piste.

ה-

מַפִּיק מַפִּיק

Mapik-sana (*manpik) on arameasta lainattua keskiajan hepreaa [MH(L)] ja tarkoittaa "ulos tuominen", aram. נִפְקָן nefak, josta on johdettu myös nykyhepreaan נִפְקָן v. NH(L) hif. "tuoda ulos".

Nykyheprean puhekielessä sananloppuista he-kirjainta ei kuitenkaan äännetä edes silloin, kun se on mapik-pisteellä varustettu konsonantti.

הַלְלוּיָהּ הללויה Haleluja! [Hal^olūjáh!]
Ylistäkää Jahvea/Herraa! Halleluja!

גָּבַהַּ gava [gāváh] olla korkea

Poikkeus: **He mappicatum** äännetään poikkeuksellisesti puhekielessä, jos siihen liittyy patach ganuv eli "varastettu patach" [**patach furtivum**].

פְּתַח גְּנוּב פתח גנוב

Sanan loppuun ääntyy tällöin poikkeuksellisesti painoton -ha (konsonantin ja vokaalin paikat vaihtuvat ääntämisessä):

גְּבוּהָ gavóha [gāvó^ah] adj. korkea

רט רוּחַ ruach [-ú-]